

hæc diligenter exprimere, læderent veritatem, propter informem sermonem atque incongruum, et qui forte non ita possit ardentem scienterque transferri, sicut causa posebat. Saluta eam, quæ tecum est,

* Ultimam hanc vocem, quæ additur in mss., Petavius et Bucherius omiserunt.

* EPISTOLA DIONYSII DE RATIONE PASCHÆ,

SCRIPTA ANN. CHRISTI VULGARI LXXVI *.

Dominiis a me plurimum venerandis, Bonifacio primicerio notariorum, et Bono secundicerio, Dionysius Exiguus salutem ^b.

Observantiæ ^c paschalis regulam, diu sancto ac venerabili Petronio episcopo commoneante, tandem stylo commendare compulsus, omnem deinceps ambiguitatem diversitatis, oppugnantiamque ^d sublatam fore credideram: maxime quod sanctorum trecentorum octodecim antistitum qui apud Nicæam convenerant auctoritatem totis nisibus insinuare curaveram, qui in illo ^e concilio venerando decemnovennalem cyclum regulariter affigentes, quartas decimas lunas paschalis observantiæ per omnia tempora lege suæ ^f revolutionis immobiles adnotaverunt. Sed quoniam sanctitas vestra, orta rei hujus quæstione, de archivo Romanæ Ecclesiæ, Paschasini, venerabilis episcopi, scripta, quem constat, pro persona beatissimi papæ Leonis, sancto Chalcedonensi præsedisse concilio, ad eundem papam per idem tempus directa nunc protulit, quæ sanctis Patribus evidenti ratione consentiunt, hæc ^g præsentis indidimus operi: ut hujus etiam viri testimonio niteremur, qui manifesto miraculo venerabilium pontificum paschalia decreta confirmat. Quia vero in scriptis ipsius ^h communium annorum et embolismorum mentio facta est, et a nonnullis hæc ratio, quæ ex Hebræorum, ut fertur, traditione descendit, inagnopere quæritur, scire volentibus utrum huic paterna regula ⁱ consonare videatur, necessarium duximus et hanc notitiam, ne probetur in aliquo dissidere, coacta brevitate digerere.

Noverimus itaque quia idem decemnovennalis cyclus ^j per ogdoadem et hendecadem semper in se revolvitur. Octo namque et undecim ipse numerus explicatur. Ogdoas ergo, quæ incipit a primo decemnovennali cyclo, qui est lunaris decimus septimus,

* Hoc anno scriptam esse hanc epistolam, probant characteres ipsius jam supra notati, et consentiunt Bucherius de Doctrina temp., p. 489; Noris. de Cyclo Rav., p. 200, etc. Nos illam, a Petavio licet et Bucherio jam editam, cum duplici codice ms. Cottoniano, Tiber. E. 4, et Calig. A. 15, Digbæano 6, et Bodlejano F. N. E. 3, 5, contulimus. Quorum primum signabimus per C 1, alterum per C 2, tertium per B, quartum per B.

^b Vox hæc in utroque Cottoniano deest.

^c Alii, *reverentiæ*: non bene. BUCHERIUS. — Sic et uterque codex Cotton.

^d Ita C 2 et D. — In editis legitur: *omnem diversitatis oppugnationem*.

^e Sic C 2 pro *ipso*, quod est in editis.

* Si noscere velis quam ob causam hanc epistolam jam col. 23 exscriptam hoc iterum loco posuerimus, vide quæ

A fraternitatem. Te, quæ nobiscum est, salutat in Domino. *Et alia manu*: Valere te et nostri meminisse, domine, precor, dilectissime et desideratissime frater *.

hac ratione peragitur: ut annos primum et secundum communes, id est minores habeat; tertium embolismum, id est majorem; annum quartum et quintum item communes, sextum embolismum, septimum communem, octavum embolismum. Ac per hoc ogdoadis communes anni quinque et tres embolismi jugiter ascribuntur. Communis autem annus duodecim lunares menses colligit, qui dies trecentos quinquaginta quatuor efficiunt. Embolismus autem annos et lunas tredecim, et dies trecentos octoginta quatuor habere monstratur. Item hendecas hac lege decurrit ^k. Incipit a nono ^l cyclo decemnovennali, qui est lunaris sextus; cujus primus et secundus annus communis est, tertius embolismus, quartus et quintus communis, sextus embolismus, septimus et octavus communes, nonus embolismus, decimus communis, undecimus embolismus: sicque hendecas communibus annis septem, embolismus quatuor terminatur.

C Embolismorum autem ista ratio probatur existere, quia annorum communium videtur damna supplere, quatenus ad solare tempus lunaris exæquetur excursio. Quamvis enim anni solaris circulum ^m per singulos menses luna circumneat, tamen ejus perfectionem duodecim suis mensibus implere non valet ⁿ. Denique in annis communibus ad rationem solaris anni undecim dies lunæ deesse cernuntur. In embolismis vero novemdecim diebus eundem annum videtur solarem ^o luna transcendere. Quapropter ogdoadis et hendecadis annos, juxta præfati circuli ordinem, in medium proferamus, et liquido probabimus per octo annos et undecim lunæ cursum cum sole contendere, quando tot dies illa colligat quot ille cucurrerit.

In ogdoade diximus quinque annos esse communes, D tres embolismos. Quinquies ergo ^p trecenteni quinquageni quaterni, sunt mille septingenti septuaginta; et ter trecenteni octogeni quaterni, mille centum

¹ Sic uterque C. Petavius, *legis suæ*; Bucherius, *legi*.

² Ita B et D. Petav. et Buch., *huic*.

³ Sic C 1 et B, pro *ipsis*, quod est in editis.

⁴ Al., *paternæ regulæ*. BUCHERIUS. Consentit C 1, 2 et B.

⁵ B, *circulus*.

⁶ Ita Cottonianus. Editi, *discurrit*.

⁷ Sic Digb. et Bodlei., ex quibus correximus lectionem Petavii: *anno cyclo dec*.

⁸ C 1, *solis unnum cyclum*. Consentit B; C 2 habet *solis annis* (forte *annuum cyclum*).

⁹ Ita B et C. Editi, *prævalet*.

¹⁰ Hæc vox in D deest.

¹¹ C 1 addit *dies*.

ad epistolam Petronio directam notavimus col. 485: idem enim de præsentis epistola sententiam. Edit.

quinquaginta duo, ac per hoc simul fiunt his mille A
 ungenti viginti duo. Similiter octo anni solares, si
 in summam redigantur, id est octies trecenti sexagone
 quini, et quadrans ^a, faciunt simul bis mille nougen-
 tos viginti duos. Simili modo et hendecadis annos,
 qui sunt communes septem et quatuor embolismi, si
 in summam ea qua diximus supputatione congereris,
 tantumdem penę reperies, quantum undecim solares
 anni conficiunt, hoc est quater mille quatuordecim ^b.
 Hęc est ergo embolismorum, sicut prædiximus, ratio,
 et incrementis suis communium annorum detrimenta
 compensent.

Sed jam pulcherrimam vobis atque præclaram col-
 lectionem ipsius cycli decemnovennalis ostendam,
 per quam omnem deinceps ambiguitatem, si qua
 mota fuerit, auferatis: nec sit ita quis nimio stu-
 pore B

^a D, quadrantes.

^b Hęc desunt in B et in utroque C; sed D ea
 retinet. C 1, paulo post, alieno licet loco, hęc in-
 serta habet, ad præsentem locam spectantia: *Congre-
 ramus ergo endecadem per solarem et lunarem cursum,
 7 communes annos, et 4 embolismos. Septies ergo
 dies cccclv fiunt ꝑ cccclxxviii, et quaterni (scilicet
 embolismi 384 dierum) ꝑ xxxvi. Fiant simul ꝑꝑ xiiii.*
*Item xi solares annos eodem supputationis tramite cal-
 culemua. Undecies dies trecenteni sexagene quini, et
 quadrantes fiunt ꝑꝑ xvii et 18 horę. Idcirco in ogdoade
 (forte legendum in endecade) videtur sol tribus diebus
 et 18 horis præcellere lunam. Ideo dixit: pene tan-
 tumdam reperies, quia aliquid differre prævidit, et hoc
 præcipue in quadrantibus accidit sibi.*

^c In C 1 deest.

^d Ita B. Editi habent, sequentis quod querimus.
 Sed duo hæc posteriora verba in omnibus nostris
 mss. desunt.

Valde perplexa et impedita est Dionysiana hæc
 oratio. Sententia quidem in hunc fere modum ex
 illius doctrina concipi potest. Annus quilibet commu-
 nis diebus constat 354; embolismus ve:o 384. Ex-
 cipe decemnovennalem primum, qui 353 dies dunta-
 xat obtinet. Nam prima dies illius est decima quinta
 paschalis, aurei numeri xix, quę est xv cal. Maii,
 sive dies 17 April. ; ultima dies est decima quarta
 paschalis, aurei numeri i, nempe quinta dies Aprilis.
 Proinde 353 dies ei anno competunt. Etenim aureus
 numerus xix, ad epactas priores xviii, non xi dies, ut
 cæteri, sed 12 adjicit: ex quibus epactę xix, vel 0, id
 est nullę conficiuntur, quę congruunt aureo numero
 i, uti lib. iv de Doctr. temp. demonstratum est. Hinc
 lunaris saltus oritur, cum dies unus supprimitur ac
 dissimulatur. At Dionysius sictheuma huic incom-
 modo remedium paravit. Jussit enim eundem bis
 numerari diem. Nam ultimus dies ejus anni, qui nu-
 mero aureo xviii prælitus est, id est die 17 April.,
 sive 14 paschalis, aurei numeri xix, primus dies
 computatur anni sequentis, qui aureo numero xix
 labente incipit. Itaque dies uterque plenos habet,
 ille 384, iste 354, ut ex diagrammate Dionysiano
 liquet. Sed idem minime sibi constat, dum eundem
 modo ultimum, modo primum appellat annum. De-
 monstratum est lib. vi de Doctr. temp. cap. 10, annum
 primum cycli decemnovennalis eum esse qui a xiv
 luna incipit, aurei numeri xix, nimirum a xv cal.
 Maias, et in non. April. desinit, habetque dies 354,
 ut in diagrammate disertis verbis asseverat. Secundus
 autem incipit a luna aurei numeri i, videlicet a die 6
 April., ac desinit in viii cal. Aprilis, quę est luna
 xiv, aurei numeri ii. Itaque primus annus cycli, cum
 aureum numerum habeat xix, ejus epactę sunt xviii;
 secundi 0, vel xxx. At hoc loco Dionysius contra-
 rium indicat, et se ipsum evertit. Quippe verbis istis:

perculsus, qui demonstrata sibi ^a veritatis luce non
 gaudeat, et ignorantie relictis tenebris, tantę rationi
 protinus non acquiescat. A decima quinta luna pa-
 schalis festi, anni, verbi gratia, præcedentis, usque
 ad decimam quartam sequentis Paschę ^d, si commu-
 nis annus est, trecentos quinquaginta quatuor dies
 habebit; si embolismus, trecentos octoginta quatuor.
 Quod si dies unus plus minu.ve contigerit, evidens
 error est. Excepto videlicet anno ^e primo sæpe dicti
 decemnovennalis cycli, quem a decima quarta luna
 Paschę ultimi, id est nonidesimi anni, usque ad de-
 cimam quartam ejusdem primi numerare curamus ^f.
 Propter quod idem ultimus epactas, id est adjecti-
 ves lunares, octodecas tunc retinens ^g, primo anno,
 non undecim, ut in cæteris annis fieri solet, sed duo-
 decim dies accommodat. Et quia triginta dierum fere

excepto videlicet anno primo, etc., primum appellat
 annum qui a Paschate cœpit aurei numeri xix, ejusque
 x fere menses occupat ad exeuntem usque Decembrem.
 Cum autem subjicit, illum ipsum cycli decemnovennalis
 annum primum a xiv luna Paschę ultimi, id est noni
 decimi anni progredi; ultimum eundem vocat, quem
 paulo ante primum nominabat. Hęc sunt incondita.
 Videtur Dionysius primum ac secundum annum cycli
 pro primo ac secundo aureo numero usurpare ve-
 luisse. PETAVIUS.—Mirum est tantum astronomum hic
 non animadvertisse discrimen, ab ipso Dionysio tam
 luculenter inculcatum, inter annum lunarem, sive
 paschalem et ecclesiasticum, et inter solarem, civilem,
 ac speciatim Romanum. Illum Dionysius, ab uno ter-
 mino paschali usque ad alterum numeratum, 354,
 aut, si embolismus sit, 384 diebus constare docet;
 hunc vero apud Alexandrinos a die 29 Augusti, apud
 Romanos a subsequentibus calendis Januarii inchoat-
 um, 395 diebus, et 6 fere horis absolvi, alio loco
 agnoscit. Illum, non hunc, a decima quarta luna
 Paschę ultimi, id est, noni decimi anni, usque ad de-
 cimam quartam primi, numerare curavit. Contra ea
 hunc (solarem), non illum (lunarem), secundam æram
 Christianam numerare instituit. Hoc dum non atten-
 dunt Petavius et nonnulli eum secuti doctissimi viri,
 ex verbis Dionysii male intellectis, perperam excol-
 pere conati sunt, Dionysium annos Christi integro
 fere anno prius quam hodie in æra nostra Christiana
 fieri solet, videlicet a mense Martio vel Aprili, nostri
 anni initium antecedente, numerasse. Vide quę post
 alios, ex Petavii sententia et ex hoc ipso Dionysii
 loco, fuse et operose, sed frustra, contra Bedam,
 quasi novę aere auctorem, disputat clarissimus
 quondam mathematicus Georg. Alb. Hambergerus
 in diss. de Ortu et auctore epochę Christianę,
 lenę 1707, ed. p. 14 sqq. At integra verba Dionysii
 controversa sic accipienda et explicanda sunt: *Ex-
 cepto anno primo (lunari) sæpe dicti cycli decemno-
 vennalis (ad novemdecim annos solares et Julianos
 accommodati, et ab iisdem ita dicti) quem (annum
 lunarem sive paschalem) a decima quarta luna Pa-
 schę ultimi, id est noni decimi, anni (solaris, qui erat
 periodi Julianę 5244, ære Dionysianę 521) usque
 ad decimam quartam ejusdem primi (anni solaris qui
 in capite cycli Dionysiani positus, erat annus incar-
 nationis 529, ut diserte testatur Beda de Rat. Temp.
 cap. 47) numerare curamus. Sic ergo annus lunaris
 sive paschalis, antecedentis anni solaris ultimi finem,
 et consequentis primi initium occupabat: atque adeo
 nulla incondita, aut se mutuo evertentia in verbis
 Dionysii occurrunt.*

^f Alii, cavemus. Bucheranus.

^g In editione Petavii legitur, retinet. Primo; sed
 eum Bucherii, quam hic retinemus, lectione consen-
 tiunt mss. Digb. et Cott. uterque.

volvuntur ^a, nulla epacta in principio ipsius cycli A ponitur, secundus autem annus epactas undecim suscepit: et ideo, sicut diximus, a decima quinta luna Paschæ primi cycli, usque ad finem ejus, in communibus et embolismis annis præfixos dies nos invenire non dubium est. Quod si aliter aliquando calculantium imperitia fuerit fortasse expositum, hæc observantia ratiocinationis eorum falsitas arguetur.

Atque ut hoc manifestius possit intelligi, præsentis anni exemplo monstremus. Indictio quippe quarta ^b est, et lunaris circulus undecimus; decemnovennalis cyclus decimus quartus ^c. Et quoniam hendecadis sextus annus est, eum embolismum esse necesse est. A decima quinta itaque luna præteriti festi usque ad decimam quartam præsentis, quot sunt dies diligentius inquiramus, et inveniemus procul dubio quando Pascha celebrare debeamus. Transacto anno ^d per indictmentem tertiam (in Pascha) ^e lunam decimam quartam nono calendarum Aprilium die, id est vigesimo quarto mensis Martii fuisse, quis dubitet, qui eorum hujus rei habere quantumcunque cognoscitur? Et ideo ab octavo calendarum Aprilium die numerandi sumamus exordium: habemus Martii dies septem, Aprilis triginta, Maii triginta et unum, Junii triginta, Julii triginta et unum, Augusti triginta et unum, Septembris triginta, Octobris triginta et unum, Novembris triginta, Decembris triginta et unum, Januarii triginta et unum, Februarii viginti octo, Martii triginta et unum, Aprilis duodecim dies, quod est pridie idus Aprilis. Fiant simul trecenti octoginta quatuor. Quod si, juxta eorum definitionem ^f qui lunam aliter quam se veritas habet computant, decimam quartam, non pridie iduum Aprilium, sed tertio iduum demus occurrere, trecenti octoginta tres dies imminuto numero colligentur ^g; quod nullo fieri pacto conceditur. Et ita semper quoties dubitatio talis occurrerit, a decima quinta luna transacte festivitatis, usque in decimam quartam Paschæ, ^h quod querimus, dies sollicite computemus. Et si communis annus est, trecentos quinquaginta quatuor dies; si embolismus est, trecentos octoginta quatuor inveniemus: nec inequalitas ⁱ prorsus eveniet, quia regula cycli hujus hæc ratione subsistit, cujus enucleatam formulam subjecta descriptione pandemus.

^a B, *volvuntur*. D, *revolvuntur*.

^b Hunc locum exposuimus lib. XII, c. 3, in fine: ubi et ostendimus legendum paulo post, *transacto anno, indictmente 3, non 5*, quod et in scriptis et in cæcis apud Bedam exstabat, et nobis imposuerat. Eodem igitur anno Juliano posterior scripta est quo prior epistola. PETAVIUS. — Recte ita legendum censuit Petavius, quod non modo Marianus Scotus ad an. 126, ubi verba Dionysii citat, sed et omnes codd. nostri confirmant. Sed quomodo hinc inferre possit, eodem anno Juliano posteriore hanc epistolam scriptam esse, quo priorem, puta præfat. ad Petronium, non capio. Nam præfationem hanc anno Christi 525, Juliano 570, scriptam esse, supra iunctis argumentis ostendimus; alteram vero illam epistolam Dionysii ad Bonifacium anno Christi communi 526, Juliano 571 exaratam esse, vel characteres hic additi, indictio 4, cyclus decem., sive aureus numerus XIV, etc., luculentissime proiungunt.

^c D, *decemnovennalis circuli XIII*.

Anno decemnovennalis circuli primo, lunaris decimo septimo, a decimo quinto calendæ Maii usque nonas Aprilis, quia communis annus est, fiunt ^k dies trecenti quinquaginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli secundo, lunaris decimo octavo, ab octavo idus Aprilis usque in octavam calendæ Aprilis, quia communis annus est, fiunt dies trecenti quinquaginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli tertio, lunaris decimo nono, a septimo calendæ Aprilis usque in idus Aprilis, quia embolismus est, fiunt dies trecenti octoginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli quarto, lunaris primo, a decimo octavo calendæ Maii usque in quartam nonas Aprilis, quia communis est, fiunt dies trecenti quinquaginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli quinto, lunaris secundo, a tertio nonas Aprilis usque in undecimum calendæ Aprilis, quia communis est, fiunt dies trecenti quinquaginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli sexto, lunaris tertio, a decimo calendæ Aprilis usque in quartum idus Aprilis, quia embolismus est, fiunt dies trecenti octoginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli septimo, lunaris quarto, a tertio idus Aprilis usque in tertium calendæ Aprilis, quia communis est, fiunt dies trecenti quinquaginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli octavo, lunaris quinto, a pridie calendæ Aprilis usque in decimum quartum calendæ Maii, quia embolismus est, fiunt dies trecenti octoginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli nono, lunaris sexto, a decimo tertio calendæ Maii usque in septimum idus Aprilis, quia communis est, fiunt dies trecenti quinquaginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli decimo, lunaris septimo, a sexto idus Aprilis usque in sextum calendæ Aprilis, quia communis est, fiunt dies trecenti quinquaginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli undecimo, lunaris octavo, a quinto calendæ Aprilis usque in decimum septimum calendæ Maii, quia embolismus est, fiunt dies trecenti octoginta quatuor.

D ^d Anno puta Christi 525, cyclo lunæ Alexand. 15, littera dominicali E. BUCHERIUS.

^e Hæc in editione Petavii desunt. In D legitur, *per indictmentem IV paschale luna XIV*, etc. Fortasse legendum: *paschalem lunam*.

^f Lunarem Victorii cyclum v hic notat; quem ad Martii 29 apposuimus, uno ante cyclum Alexandrinorum XIV die, recte ad Dionysii mentem. BUCHERIUS.

^g Ita D et uterque C. Editi, *colligemus*.

^h D, *quam*.

ⁱ Alias, *inæqualiter*. Bucher., C 2, *nec aliter*.

^j Petavius et Bucherius hic pariter ac in sequentibus annis legunt *anno decemnovennali.... lunari....*, sed omnes mss. nostri ubique pro ablativo habent genitivum, sensu evidentiori, et cum tabula cycli Dionysiani magis congruente.

^k Editi in anno primo et secundo habent, *sunt*; in reliquis *fiunt*. Sed mss. posteriorem vocem ubique usurpant.

Anno decemnovennalis circuli duodecimo, lunaris A nono, a decimo sexto calendas Maii usque in pridie nonas Aprilis, quia communis est, fiunt dies trecenti quinquaginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli decimo tertio, lunaris decimo, a nonis Aprilis usque in nonum calendas Aprilis, quia communis est, fiunt dies trecenti quinquaginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli decimo quarto, lunaris undecimo, ab octavo calendas Aprilis usque in secundum idus Aprilis, quia embolismus est, fiunt dies trecenti octoginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli decimo quinto, lunaris duodecimo, ab idibus Aprilis usque in calendas Aprilis, quia communis est, fiunt dies trecenti quinquaginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli decimo sexto, lunaris decimo tertio, a quarto nonas Aprilis usque in duodecimum calendas Aprilis, quia communis est, fiunt dies trecenti quinquaginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli decimo septimo, lunaris decimo quarto, ab undecimo calendas Aprilis usque in quintum idus Aprilis, quia embolismus est, fiunt dies trecenti octoginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli decimo octavo, lunaris decimo quinto, a quarto idus Aprilis, usque in quartum calendas Aprilis, quia communis est, fiunt dies trecenti quinquaginta quatuor.

Anno decemnovennalis circuli decimo nono, lunaris decimo sexto, a tertio calendas Aprilis usque in decimum quintum calendas Maii, quia embolismus est, fiunt dies trecenti octoginta quatuor.

**NOBILISSIMO DOCTISSIMOQUE VIRO BENJAMIN HOFFMANNO VRATISLAVIENSI
JO. GUIL. JANUS.**

Dionysii Exigui, viri, ut tunc tempora erant, eruditi, et de re sacra ac litteraria bene meriti, vita pariter ac scripta, etsi temporum vitio non plane obliterari aut in oblivionem deduci potuerunt, minus tamen adhuc quam merebantur illustrata sunt. Inter æquales solus fere Cassiodorus virtutem illius memoriam conservavit, quem unum omnes qui hucdum aliquid de vita Dionysii tradiderunt, auctorem secuti sunt. Nihil certe aliud fide dignum de eo apud veteres et juniores scriptores ecclesiasticos et litterarios invenias. Abbatem plerique vocant, quem Cassiodorus monachum dixit. Sed monasterium cujus abbas fuerit ignorari, Patres Benedictini, qui ultimam operum Cassiodori editionem Rothomagensis curarunt, recte animadvertunt. Antonius Pagi vero, Cassiodori auctoritate inductus, abbatis dignitatem Dionysio plane derogat, eique a Beda primum affectam fuisse contendit. At enim integro saltem ante Bedam sæculo, illum urbis Romæ abbatem appellatum fuisse, luculenter ostendit Prologus Felicis abbatis Gillitani, quem anno Christi 616 Cyclo Dionysii, a se continuato, præmisit, in Historia Cycli Dionysiani, ex codice Digbæano et Rhemensi editus. Interea communis sententia cum ea quam Pagius, quasi novam, defendit, facile conciliatur, si communem abbatis significationem a propria et singulari distinguas. Nam, ut recte Cangius animadvertit, abbates dicti sunt Latinis et Græcis universim monachi omnes, præsertim senio ac vitæ sanctitate venerandi, qua notione nos Patres eosdem vulgo appellamus. *Illud*, inquit Augustinus, *honoris est, ut quotidie senibus dicamus: Pater.* Lexicon Græcum mss. regium cod. 2062: ἀβᾶς, ὁ γῆρων, ὁ πατῆρ. Ita Cassianus Mosen et Germanum, commonachos, abbates vocat; et regula S. Columbani mille abbates sub uno archimandrita memorat. Hoc igitur sensu etiam Dionysius noster, honoris potius quam muneris causa, abbas dictus est. Sed de vita Dionysii nonnulla, scriptoribus ecclesiasticis prætermissa, adnotandi alia forsitan, et commodior dabitur occasio, nunc magis de operibus ejus sollicita. Horum duo potissimum auctori suo famam et existimationem

conciliarunt: Codex canonum cum decretis pontificum Romanorum primum conjunctus, et liber de Paschate. Ille præter cæteros a Christophoro Justello editus ac illustratus, in communi eruditorum notitia ac celebritate versatur: hunc tantum non plane amissum, saltem doctissimis viris pro deperdito habitum, nunc suæ, quantum licuit, integritati restitutum in lucem proferimus. Multo forsitan diutius ille in scriniis meis latuisset, nisi tua, vir nobilissime, industria ac alacritas accessisset. Cum enim publicæ disputationis argumentum requireres, et hoc ipsum tibi oblatum non improbares, me subiude, aliis occupationibus distractum, ad illud revocasti, quæ hinc inde dispersa erant, mecum in ordinem redeigisti, et sumptus ad edendum ultro obtulisti. Sit igitur hoc publicum tui in bonas litteras amoris, pariter ac doctrinæ et diligentia, documentum, quam in meis et aliorum doctorum academicorum scholis quotidie probas, et moribus ad omnem honestatem atque modestiam compositis ornas et commendas. Hoc enim laudis testimonium tibi, unas mecum ædes inhabitant, et inde ab aliquot annis propius ac familiarius cognito, bona fide impertiri possum. Deus immortalis laudatissimos conatus tuos porro secundet, et ad optima quæque contendenti successus optatissimos largiatur; ut parentum et familiarum honestissimæ gaudium impleas, amplissimorum florentissimæ patriæ tuæ procerum, quorum singularia in te beneficia gratissimo animo colis, expectationem sustineas, et rem tuam pariter ac litterariam meritis tuis aliquando ornas atque devincias. Vale.

*Cyclica cum studio teneas, Hoffmannæ, subactò
Dogmata, Pieridum pars mihi chara chori:
Ecquis miretur tandem, te exponere cycli
Docte conari difficiles numeros?
Macte tua virtute, novas jam concipe vires,
Doctrinæque tuæ perfer ad astra decus.*

Litteratissimo viro Dn. RESPONDENTI hoc publicum elegantioris doctrinæ specimen gratulatur

FRIDERICUS STRUNZICUS. P. P.